

DUBT - Veliki rop

Bazen dobičkov iz slabe banke je globok. Je atraktiven za tuje finančne konglomerate in omogoča slovenskemu kapitalu iz davčnih oaz urnitev skozi stranska vrata.

Borut Mekina v prispevku v Mladini izjemno profesionalno razkriva blodnjak našega finančnega, gospodarskega, pravnega, razvojnega,... "ANTI-SISTEMA". V prispevku o milijardi evrov, ki je namenjena za privatizacijske posrednike in trgovce z našimi dolgovi, so poleg Dari Južna, ki so mu pri prenosu 66 milijonov evrov terjatev na slabo banko odpisali skoraj polovico njegovih dolgov, omenjeni tudi: Bojan Petan, ki so mu pri prenosu terjatev na slabo banko odpisali dobesedno celotni dolg v znesku 53 milijonov evrov; podjetje Komunikacije in Tele 59 v solastništvu Janeza Ujčiča, bivšega državnega sekretarja v kabinetu Janeza Janše, ki so mu odpisali za 2,2 milijona evrov dolgov ter Aleš Hauc in Janko Medja, predsednika uprav NKBM in NLB, ki se hvalita z odličnimi rezultati, saj pobirata obresti od državnih, dokapitalizacijskih obveznic; pa tudi drugi, npr. Milena Grayde, predstavnica JP Morgana za Slovenijo.

Med najpremožnejšimi Slovenci.

Dari Južna je po zadnji Managerjevi lestvici 24. najpremožnejši Slovenec. Skupaj z ženo imata 35,8 milijona evrov osebne premoženja, ki sta ga začela zbirati kot vsi ostali t. i. pidovski baroni: s preprodajo vrednostnih papirjev v uvodnem delu slovenske privatizacije. Tako je Južna s podjetjem Perspektiva postal lastnik družbe za upravljanje, ki se danes imenuje Vizija holding in Vizija holding ena, ter posledično cele vrste drugih podjetij, ki jih je prevzel kasneje. Najpomembnejše med njimi je novomeško gradbeno podjetje CGP, ki je doživelo razcvet v času prve vlade Janeza Janše, v času pospešene gradnje avtocest na kredit. Južna je tedaj postal tudi pomemben, skoraj desetodstotni lastnik Petrola. To je bilo tudi v času, ko je v usklajeni akciji z Igorjem Bavčarjem in Janševim prijateljem Viktorjem Barago želel prevzeti Petrol.

A Južna, eden najbogatejših v Sloveniji, do tega premoženja ni prišel le s poslovno iznajdljivostjo, temveč očitno tudi s hojo po robu zakona. Lani poleti je bil denimo spoznan krivega pranja denarja in zlorabe položaja pri izčrpanju podjetja CGP. Sodišče je ugotovilo, da je podjetje CGP liechtensteinskemu podjetju Confinvest plačevalo izredno drage, fiktivne račune za nekakšne študije o reorganizacijah, ki so bile dejansko prepisane z interneta. Tako naj bi iz CGP izčrpal za 4,5 milijona evrov ter denar nato porabil za nakup delnic Telekomu. Zaradi tega je bil obsojen na 21 mesecev zaporne kazni, ki jo mora opravljati z družbeno koristnim delom. S tožilstvom se je namreč pogodil, da bo 4,5 milijona evrov vrnil, državi plačal kazen v višini 1,4 milijona in še 178 tisoč evrov donacij različnim humanitarnim organizacijam. Je pa še naprej ostal lastnik CGP, Petrola, Telekomu in drugih podjetij.

Podjetja iz davčnih oaz, z Bermudov ali iz Saint Kitts & Nevis, pa tudi slovenska, bodo trikrat zaslužila: Prvič kot svetovalci, drugič kot kupci in tretjič kot davčni neplačniki.

Ob zanj nesrečnem sodnem procesu se je Južni letos aprila nasmehnila tudi sreča. Nova Ljubljanska banka, Nova KBM in Abanka so namreč Južno aprila letos obvestile, da so krediti »njegovega« CGP in podjetij Vizija holding ter Vizija holding ena »slabi« in s tem preneseni na slabo banko (DUTB). Gre za vrtooglave vsote. Po javno objavljenih podatkih je bilo na slabo banko prenesenih 33,6 milijona kreditov, ki jih je najel CGP, in 33 milijona evrov kreditov, ki sta jih pri omenjenih bankah najela oba njegova holdinga. Gre torej za skupaj več kot 66 milijonov evrov. A ti krediti so bili razglašeni za slabe, čeprav njegova podjetja niso ne v prisilni poravnavi ne v stečaju, Južna obveznosti redno poravnava, krediti pa so odlično zavarovani z na primer desetodstotnim deležem Petrola. Kljub temu so recimo iz NKBM te kredite prenesli na slabo banko z več kot štiridesetodstotnim diskontom, kot je minuli teden razkril spletni portal Portal plus.

Ker so verjetno podoben, štiridesetodstotni »odpis« pri prenosu »slabih« terjatev določili še v NLB in Abanki, saj je šlo za usklajeno akcijo pod vodstvom centralne banke, to pomeni, da je DUTB za 66,6 milijona kredita, ki ga je dobil »Južna«, očitno plačala manj kot 40 milijonov evrov. Če bo DUTB sedaj teh 40 milijonov prodala za 45 milijonov, bo imela pet milijonov evrov dobička. Če bo nato kupec, denimo neko posredniško podjetje, kredit Južni reprogramiral na 50 milijonov evrov, bo posrednik zaslužil pet milijonov, Južna pa bo za kredite plačal 16,6 milijona manj, kot jih je vzel. Vsi bodo na boljšem. Ne vsi. Vsi razen države, ki je prek dokapitalizacije bank in financiranja DUTB pokrila razliko, v konkretnem primeru 21,6 milijona evrov. Dari Južna se je po naših informacijah že pozanimal pri DUTB, ali lahko svoj kredit sam odkupi. Za zdaj mu to še ni uspelo, na DUTB namreč pojasnjujejo, da sledijo smernicam vlade, sodeč po katerih mora »DUTB [...] skrbeti za to, da ne pride do situacije, ko bi imeli kreditorji, katerih terjatve so bile prenesene na DUTB, možnost, da odkupijo terjatve nazaj z diskontom«.

Sliši se sicer spodbudno, dejansko pa te smernice ne pomenijo veliko. Tudi odvetnik Bojan Klenovšek, med drugim stečajni upravitelj finančne družbe Poteza Naložbe, katere kredite je DUTB od NKBM prevzela s 85-odstotnim diskontom, pravi, da so v primerih, kjer so bile na DUTB prenesene terjatve še aktivnih podjetij, lastniki gotovo zainteresirani za odkup, saj se lahko tako enostavno rešijo velikega bremena. »Ni pa nikakršna težava, če ne smejo sami neposredno kupiti terjatev, saj lahko to na različne načine storijo prek posrednikov,« odgovarja. Medtem ko država in državna podjetja že po zakonu ne smejo sklepati poslov s podjetji, katerih lastništvo ni znano – zadnji takšen primer je bil neuspešni nakup trboveljske termoelektrarne (TET), ki jo je hotel kupiti ruski kupec s pomočjo anonimnega švicarskega podjetja Edelweiss –, DUTB ne sme zavračati kupcev, ki prihajajo na primer iz davčnih oaz. Če informacije o lastništvu niso »lahko dostopne«, lahko DUTB od potencialnega kupca zahteva zgolj »pisno izjavo o nepovezanosti s predhodnimi lastniki«, so nam odgovorili.

Na podrobnem seznamu, ki ga je minuli teden objavil Portal plus, je med še aktivnimi družbami, ki so jim banke pri prenosu terjatev dolgove odpisali, na prvem mestu podjetje DZS, ki ga obvladuje Bojan Petan. Njegovi dolgovi do NKBM so bili na DUTB preneseni s stoodstotnim diskontom, kot da gre za popolnoma mrtvo in zavoženo podjetje, čeprav seveda DZS ni ne v stečaju niti v prisilni poravnavi. Skupaj je bilo iz treh bank na DUTB

prenesenih za 53 milijonov evrov »Petanovih« dolgov, ki jih lahko sedaj kupi z minimalnim vložkom, morda celo »legalno« prek Luksemburga, kjer je Petan nekoč že posloval. Tudi krediti KD Group, ki ravno tako ni v stečaju, so bili iz NKBM na slabo banko preneseni s stoddostnim odpisom – skupaj za skoraj tri milijone evrov. Podjetju Komunikacija, v solastništvu Janeza Ujčiča, bivšega državnega sekretarja v kabinetu Janeza Janše, ki ima v lasti televizijo Tele 59, so odpisali za 2,2 milijona evrov dolgov.

Skratka, Bazen dobičkov iz slabe banke je globok. Zgodba Daria Južne, s katero smo začeli, je dejansko zgolj kapljica v morju. Bazen za ustvarjanje »baronsko-tajkunskih« dobičkov je v primeru DUBT izredno globok, je atraktiven za tuje finančne konglomerate, hkrati pa omogoča slovenskemu kapitalu, naloženemu v davčnih oazah, vrnitev v deželo skozi stranska vrata.

Zakaj so na slabo banko prenašali tudi dobre terjatve?

V zadnjem letnem poročilu DUTB piše, da sta te prenose od bank zahtevali DUTB in Banka Slovenije, saj naj bi s tem olajšali »poznejše prestrukturiranje sredstev«.

A tudi res »slabe« terjatve so iz bank na DUTB prenašali z izredno velikimi popusti, na bodoče veselje preprodajalcev z dolgovi. Poglejmo, po kako nizki ceni in s kako obilno pomočjo državljanov je Banka Slovenije na slabo banko prenašala slabe terjatve, kar kaže primer podjetja CBH. To podjetje je svoj kredit pri NKBM zavarovalo z delnicami izjemno dobro poslujoče Letrike, NKBM pa jih je na slabo banko prenesla po likvidacijski ceni, češ da so vredne zgolj 1,7 milijona evrov. A ko je nato junija prišlo do prevzema Letrike, se je izkazalo, da so te delnice vredne okrog deset milijonov evrov.

Podobno zgodbo nam je povedal Radoš Pavlovič, direktor podjetja Euroinvest iz Nove Gorice, ki je nasledlo pri gradnji goriškega poslovnega centra Eda. Prenos poslovnega centra Eda na DUTB so sprva ocenjevali za »pozitivno potezo«, sedaj pa vidijo, da DUTB objekt prodaja po ceni, ki pomeni manj kot polovico »proizvodne« cene, četudi se nanje obračajo potencialni najemniki, ki bi plačevali veliko več. »Ne vemo, za koga je to dobro. Za našo družbo in naše upnike, ki so objekt gradili in smo jim iz tega naslova tudi dolžni, zagotovo ne,« pravi, »povprečna amortizacijska doba objekta centra Eda je 42 let in nam se zdi nerazumljivo, da se prodajna cena objekta, ki bo stal sto let, prilagaja dnevnim razmeram.«

Podroben seznam prenesenih terjatev na DUTB iz NKBM, ki ga je minuli teden objavil Portal plus, kaže, da so terjatve iz NKMB na slabo banko prenašali v povprečju z 61-odstotnim diskontom. Podobne, če ne še večje diskonte sta glede na dosegljive podatke uveljavljali tudi obe drugi banki, NLB in Abanka. To je izredno veliko, še posebej, če vemo, da so bile te terjatve že oslabiljene in deloma odplačane. Praktično nikomur v Sloveniji ni cena stanovanja padla za 60 odstotkov, večina portfelja slovenskih bank, v NLB recimo kar 80 odstotkov, je zavarovanega prav z nepremičninami. Izredno visoki diskonti pa so na drugi strani povezani z izredno visoko dokapitalizacijo in potencialno zelo velikimi zaslužki slabe banke in trgovcev s slabimi terjatvami.

O kako visokih posredniških provizijah govorimo?

Dokapitalizacija treh državnih bank je znašala tri milijarde evrov. NLB je recimo dobila 1,5 milijarde. Stresni testi so v primeru NLB pokazali, da je imela banka 30. septembra 2013 negativni kapital v višini –318 milijonov evrov, a ta izračun temelji na metodologiji, ki je Banka Slovenije kljub odločitvi informacijske pooblaščenke ne želi razkriti. Nekaj mesecev pred tem je NLB sama, na podlagi uveljavljenih, mednarodnih računskih standardov, izračunala, da je kapital pozitiven in znaša 835 milijonov evrov. Medtem ko smo od vira iz NLB, ki ne želi biti imenovan, izvedeli, da naj bi podjetje Roland Berger za NLB dne 30. 9. 2013 izračunalo pozitiven kapital v višini okrog 400 milijonov evrov. Če vzamemo to, srednjo vrednost, potem smo za dokapitalizacijo naših bank dali od ene do 1,5 milijarde preveč. To pa je verjetno tudi potencialni zaslužek, ki se skriva v preprodaji domnevno slabih terjatev, ali pa cena, ki jo bomo morali plačati za to, da privabimo v davčnih oazah naloženi kapital.

Ustanovitev slabe banke je bila že od vsega začetka povezana z idejo o preprodaji terjatev. Pri ustanavljanju slabe banke je na priporočilo Evropske banke za obnovo in razvoj (EBRD) v Sloveniji sodelovalo londonsko podjetje European Resolution Capital Partners (ERC) oziroma njegovo hčerinsko podjetje, sklad Ovington. Gre za podjetje, katerega lastnik ima sedež v karibski državi, davčni oazi Saint Kitts & Nevis. Njegovi predstavniki so po naročilu tedanjega finančnega ministra Janeza Šušteršiča za 2,5 milijona evrov že leta 2012 pregledali poslovanje treh državnih bank ter v imenu finančnega ministrstva sodelovali na pogajanjih, ko je sindikat kemične, nekovinske in gumarske industrije zahteval referendum o slabi banki. Četudi so v ERC oziroma Ovingtonu javno govorili, kako šibko da je slovensko gospodarstvo, so se v ozadju začeli pripravljati na nakup teh slabih terjatev. Sprva so nameravali z investicijsko družbo Triglav Naložbe ustanoviti za to namenjen sklad v davčni oazi Luksemburg, kot nam je tedaj potrdil tudi bivši predsednik uprave Triglava Naložb Stojan Nikolič. Pri financiranju sklada pa naj bi pomagala prav EBRD.

Krog ljudi, ki pri tem sodeluje, je izjemno tesno interesno prepleten.

Preprodajalci slabih terjatev dejansko sedijo na vrhu slovenske slabe banke, ki sicer obljublja, da bo terjatve prodajala po visokih cenah. Kot je razkril Dnevnik, so kar trije partnerji in direktorji ERC, ki želi na debelo trgovati s slabimi terjatvami v Sloveniji, v zadnjih letih delali za švedsko družbo Quartz+Co. To pa je hkrati tudi tisto podjetje, ki je doslej za svetovanje od DUTB prejelo več kot dva milijona evrov, hkrati pa iz njega prihaja donedavni izvršni direktor Torbjörn Månsson. Res je načrt ustanovitve sklada v Luksemburgu medtem že padel v vodo. EBRD, ki je tudi zainteresirana za posel s slabimi terjatvami, namreč namesto tega pravkar v Sloveniji ustanavlja svoje predstavništvo. To bo imelo diplomatski status in bo izvzeto tako iz slovenskega pravnega kot tudi davčnega sistema. To so nam potrdili na finančnem ministrstvu.

Hkrati je v tistem času bivši finančni minister Uroš Čufer za svetovalca v EBRD imenoval svojega državnega sekretarja Mitjo Mavka, prej direktorja DUTB in tistega, ki se je z evropsko komisijo »pogajal« o tem, kakšno luknjo morajo stresni testi pokazati v slovenskem bančnem sistemu. Nasploh je vidno, da so bili v zadnjih dveh letih finančni ministri v Sloveniji imenovani predvsem na podlagi merila, ali so za ustanovitev slabe banke ali proti njej. Janez Šušteršič je bil nedvomno takšen kader. Za svojega svetovalca pri ustanavljanju slabe banke si je izbral Stojana Nikoliča, povezanega z zainteresiranimi tujimi preprodajalci slovenskih »slabih« kreditov. Nikolič je postal tudi član strateškega sveta za bančne zadeve pri ministrstvu. A tudi prej javnosti neznani Uroš Čufer, Šušteršičev naslednik, je dejansko še en Nikoličev prijatelj. Ugledni, starejši slovenski ekonomisti, kot je recimo starosta slovenskega bančništva, dr. Ivan Ribnikar, so medtem ves čas svarili pred slabo banko. »Smisel tega procesa ni nič drugega kot privatizacija,« nam je tedaj dejal Ribnikar, ki je ustanovitev slabe banke označil za »lumparijo«.

Ko so v zadnjem poskusu slabo banko poskušali ustaviti sindikati, se jim je po robu postavilo ustavno sodišče pod vodstvom Ernesta Petriča, ki je ocenilo, da bi blokada ustanovitve slabe

banke lahko zbila Sloveniji bonitetno oceno in podražila zadolževanje. Šlo bi naj za vprašanje »zrušitve države«, je tedaj govoril Petrič. To je bilo decembra 2012. Ko se je nato ustanavljanje slabe banke zavleklo za še eno leto, kataklizme seveda ni bilo. Strašenje in risanje izrednih razmer je bilo potrebno zato, da je javnost privolila v povsem očitno neumne ideje. Potem so prišla podjetja iz davčnih oaz, kot je ERC (iz Saint Kitts & Nevis) ali organizator stresnih testov Oliver Wyman (Bermudi), ki so državo, kot je tedaj napovedal Ribnikar »slekla«. Ta podjetja iz davčnih oaz, z raznimi »petani« ali »južnami« vred, skritimi za družbami iz Liechtensteina, Luksemburga pa tudi londonskega Cityja, bodo sedaj trikrat zaslužila v Sloveniji. Prvič kot svetovalci, drugič kot kupci in tretjič kot davčni neplačniki.

Koliko zaslužijo posredniki pri slovenskem zadolževanju in privatizaciji?

Obresti, ki jih mora Slovenija plačevati ob zadolževanju, niso edini strošek. Vzemimo primer iz oktobra leta 2012. Vlada Janeza Janše je šla tedaj v ZDA prodajati obveznice. Slovenija je takrat prodala za 2,25 milijarde dolarjev desetletnih obveznic z obrestno mero 5,7 odstotka, kar je tedanji finančni minister Janez Šušteršič prikazal kot zgodovinski uspeh, kot izraz zaupanja mednarodne finančne javnosti in potrditev pravilnosti varčevalne usmeritve.

Zadolževanje v ZDA je vodila ameriška finančna multinacionalka JP Morgan, ki je delovala kot svetovalca in menedžer pri tem poslu. Poleg nje so pri prodaji slovenskih obveznic sodelovale še banke BNP Paribas in Deutsche Bank. Na finančnem ministrstvu so nam pojasnili, da so omenjene ustanove za »vodenje sindicirane izdaje obveznic« na ameriškem trgu tedaj prejele provizijo v višini 0,175 odstotka od nominalne vrednosti izdaje, kar naj bi bil standard. Skupaj to pomeni, da je Slovenija za »svetovanje« tedaj plačala 4 milijone evrov.

A kakšno svetovanje? Slovenija je tedaj s pomočjo teh svetovalcev prodala obveznice po 5,7-odstotni obrestni meri, čeprav je bilo za kar 11 milijard evrov ponudbe od 350 družb. Že naslednji dan, čez zgolj nekaj ur, so nato prvi kupci slovenski dolg prodali naprej po obrestni meri 5,451 odstotka, kot kažejo podatki, ki jih imamo na voljo na Mladini. Kar pomeni, da je kljub dobro plačanim svetovalcem – ali ravno zaradi njih – v enem dnevu Slovenija dejansko izgubila 150 milijonov evrov, kolikor znaša razlika v obrestni meri v desetih letih.

Podobno je pri izredno dragih stresnih testih, ki smo jih izvedli lani. Ti niso stali »zgolj« 21,2 milijona evrov, kot je sprva sporočila Banka Slovenije, temveč so stali, ob upoštevanju stroškov, ki sta jih imeli še NLB in NKBM, malo manj kot 30 milijonov evrov. A to še ni vse. V pogodbah, ki jih je Banka Slovenije podpisala z organizatorji stresnih testov, ti priznavajo, da svetujejo »različnim strankam, vključno tistim s potencialno različnimi interesi ...«, a obljublajo, da recimo bodočim kupcem slovenskih bank občutljivih informacij ne bodo razkrivali.

Dobičkarji ob naši nesreči.

Goran Lukič iz Zveze svobodnih sindikatov (ZSSS) je ta teden opozoril na podoben konflikt interesov pri privatizaciji NKBM in Telekomoma. Slovenski državni holding (SDH) je za svetovalca pri prodaji NKBM najel družbo Lazard Frères. Iz javno dostopnih podatkov je vidno, da je NKBM maja letos tej družbi plačala 41 tisoč evrov. A to ni edini strošek. Skupina Lazard ima namreč šestodstotni lastniški delež madžarske OTP banke, ki naj bi bila najresnejša interesentka za nakup NKBM. Kako lahko torej sam kupec objektivno svetuje holdingu? Tudi v tem primeru se je družba Lazard zgolj zavezala, da informacij ne bo delila z drugimi oziroma s samo seboj.

Enako je pri prodaji Telekomoma, kjer je SDH podpisal svetovalno pogodbo z ameriško multinacionalko Citigroup, ki je leta 2002 sklenila poravnavo z ameriški nadzornimi organi v vrednosti 400 milijonov dolarjev zaradi zavajajočih poročil, s katerimi je prepričeval investitorje v sklepanje poslov, opozarjajo sindikati. Koliko bo Slovenija plačala za tega svetovalca? Iz SDH so nam sporočili, da nam žal tega podatka ne morejo razkriti, ker je bila pogodba podpisana že 30. oktobra lani, ko ti podatki še niso bili določeni kot javno dostopni.

- - - + + + - - -

Maja Grgič pa v Delu zapiše, da si je Slaba banka že popolnoma spodkopala ugled in da bi Vlada morala ustanovo, ki ima v rokah najbolj bolan del slovenskega gospodarstva, okrečiti nadzor in postaviti jasno strategijo njenega delovanja.

In nadaljuje: Iz slabega v dobro je slogan, ki si ga je izbrala tako imenovana slaba banka. A ta marketinško sicer smiselna skovanka za zdaj žal nima podlage v stvarnosti. Ustanovitev slabe banke je skupaj z drugimi ukrepi nedvomno pozitivno vplivala na slovensko finančno in gospodarsko zdravje, vendar pa v dobrem letu in pol od njenega rojstva iz te ustanove namesto dobrih prihajajo predvsem slabe novice.

Že pred časom so javnost razburile nesramno visoke plače šefov Družbe za upravljanje terjatev bank (DUTB). Dva vodilna v tej družbi imata približno dvakrat višje plače kot najbolje plačani državni direktorji. Te številke so javnosti znane že skoraj leto dni in prejšnja oblast je bila z njimi nezadovoljna, a razen pozivov vodstvu DUTB, da naj svoje plače vendarle spravi v realne okvire, se ni zgodilo nič. Sedanja oblast se je odločila udariti po mizi in administrativno poseči v višino prejemkov, a kot kaže, je tudi njen uspeh na majavih nogah. Pa ne zato, ker naj bi vodstvo DUTB grozilo z odstopom, ampak ker s predlaganim dokumentom po pravnih razlagah ni tako preprosto odpihniti veljavnih pogodb.

Seveda je prav, da so ljudje, ki dobro delajo, tudi primerno nagrajeni, a to je treba upravičiti z rezultati. DUTB bi se za zdaj lahko pohvalila le z nepredstavljivo visokimi izdatki za zunanje izvajalce, za katere je po podatkih KPK v letu in pol potrebovala kar dvanajst milijonov evrov. Ta slab okus so dodatno začinili še sumi konflikta interesov, saj je družba poslovala s podjetji, povezanimi z ljudmi, ki so bili v njej zaposleni ali so z njo sodelovali. Poleg tega zdaj na dan prihajajo zakulisja v tančico skrivnosti zavitega izbora in prenosa slabih terjatev na slabo banko. Izkazalo se je tudi, da DUTB še vedno uporablja storitve saniranih državnih bank in jim za to še mastno plačuje.

Vsako rojevanje nove institucije navadno spremljajo določene porodne težave, a opisani ekscesi to vsekakor presegajo. Kakor da bi dobesedno vzela vzdevek slaba banka, si je DUTB v dobrem letu in pol popolnoma spodkopala ugled. Vlada bi morala, ne le ukrotiti višino plač in izdatkov, ampak nad ustanovo, ki ima v rokah najbolj bolan del slovenskega gospodarstva, okrečiti nadzor in postaviti jasno strategijo njenega delovanja.